

CHERNIVTSI
LAW SCHOOL

КАФЕДРА
ПРОЦЕСУАЛЬНОГО
ПРАВА

Кафедра
конституційного
права України
1997 року Професор Микола

ЮРИДИЧНИЙ
ФАКУЛЬТЕТ
Львівський університет

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУДОВОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ

VI Міжнародна науково-практична конференція

21 жовтня 2022 року

м. Чернівці, Україна

УДК 342(477)(082)

М 34

Редакційна колегія:

Щербанюк Оксана Володимирівна, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри процесуального права Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (голова);

Слінько Тетяна Миколаївна, кандидат юридичних наук, професор, завідувач кафедри конституційного права України Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Остафійчук Людмила Аурелівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри процесуального права Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича;

Савчин Неля Миколаївна, кандидат юридичних наук, асистент кафедри процесуального права Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Сучасні виклики та актуальні проблеми судової реформи в Україні: Матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф. (21 жовтня 2022р., Чернівці)/ редкол.: О.В. Щербанюк та ін. - Чернівці: 2022. - 808 с.

До збірника увійшли матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні виклики та актуальні проблеми судової реформи в Україні» (Чернівці, 21 жовтня 2022 р.)

Редколегія не несе відповідальності за науковий зміст і виклад матеріалів, що були подані у рукописах.

**СЕКЦІЯ 3. НОВІ ВИКЛИКИ ІНСТИТУТУ АДВОКАТУРИ ТА
ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ**

48.	Бакаєнова Н.М. Межі адвокатського самоврядування.....	248
49.	Вільчик Т.М. Ractum de quota litis: проблеми законодавчого врегулювання в Україні.....	255
50.	Зелена І. Притягнення до відповідальності за воєнні злочини в Україні: актуальні виклики для національної системи судових і правоохоронних органів.....	262
51.	Клименко Г.О. Реформування процедури доступу до професії адвоката в Україні в умовах воєнного стану.....	268
52.	Фідря Ю.О. Напрями удосконалення професійної відповідальності прокурора.....	273
53.	Юрчишин В.М., Савченко В.А. Процесуальні правовідносини прокурора із слідчим суддею на стадії досудового розслідування.....	278

**СЕКЦІЯ 5. ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО
ЗАКОНОДАВСТВА ТА СУДОВА АРГУМЕНТАЦІЯ. ВИКОНАВЧЕ
ПРОВАДЖЕННЯ**

54.	Байрачна А.К. Обов'язковість судових рішень – як конституційна засада судочинства.....	284
55.	Vzova L.G. Precedențele judiciare și dialogul curților constituționale.....	287
56.	Боднар С.Б. Апеляційне оскарження ухвали про відмову у відкритті провадження за заявою про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами.....	292
57.	Веліков С.Г. Виконавче провадження у справах про поновлення на державній службі.....	300

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПРОКУРОРА

Фідря Ю.О.

*кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри кримінального права і процесу
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(м. Луцьк, Україна)*

Реформа прокуратури України триває уже не один десяток років, однак питання її результативності залишається відкритим та доволі дискусійним. На сучасному етапі можемо спостерігати новий виток, що супроводжується прийняттям низки концептуальних актів, які окреслюють цілі й пріоритети реформи, передбачають конкретні заходи їх реалізації. На сьогодні орієнтиром у подальшому реформуванні прокуратури в Україні є Стратегія розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021-2023 роки, затверджена Указом Президента України від 11 червня 2021 року №231/2021 (далі – Стратегія) [1]. Серед основних проблем, які зумовлюють необхідність подальшого удосконалення організації функціонування судової влади та здійснення правосуддя, Стратегія називає незавершеність реформи органів прокуратури та низький рівень суспільної довіри до органів судової влади та прокуратури. Підвищення рівня довіри громадськості до прокуратури, створення позитивного іміджу прокурорів як чесних і незалежних професіоналів визначено як пріоритетний напрям і у Стратегії розвитку прокуратури на 2021–2023 роки, яка була затверджена наказом Генпрокурора 16 жовтня 2020 року № 489 [2].

Проте видається, що протягом періоду дії обох Стратегій реалізувати таке масштабне завдання навряд чи вдасться, адже уже досить тривалий час рівень

суспільної довіри до прокуратури (як і до судової влади) є стабільно низьким із негативним балансом.

Довіра до органів прокуратури значною мірою залежить від професійних та особистісних якостей прокурора, дотримання ним високих етичних стандартів поведінки під час службової діяльності, а також поза службою. Іншими словами, йдеться про професійну відповідальність прокурора, зумовлену наявністю специфічних професійних норм і правил, які регулюють його поведінку як фахівця у процесі здійснення ним професійної діяльності. Професійна відповідальність правника (у тому числі й прокурора) значною мірою є його особистісною якістю, що проявляється через усвідомлення ним цінності предмета відповідальності, осмислення важливості професійних завдань, а також передбачення результатів своїх дій чи ухвалених рішень та готовність відповідати за них. Не випадково серед важливих пріоритетів у Стратегії розвитку прокуратури на 2021–2023 роки виокремлено етику, добросовісність прокурорів і дисциплінарну відповідальність.

Одним із факторів впливу на формування професійної відповідальності прокурора є етичні стандарти поведінки, які на сьогодні сконцентровані у Кодексі професійної етики та поведінки прокурорів, затвердженому Всеукраїнською конференцією прокурорів 27 квітня 2017 року (далі – Кодекс) [3]. Кодекс визначає основні принципи, моральні норми та правила прокурорської етики, якими повинні керуватися прокурори при виконанні своїх службових обов'язків та поза службою. Однак проголошення та закріплення певних стандартів поведінки – це лише перший крок, адже далі важливо передбачити ефективний механізм їх реалізації та впровадити його в дію. У цьому контексті далі варто розглянути питання ефективності впливу інституту дисциплінарної відповідальності прокурора на дотримання ним високих етичних стандартів під час службової діяльності й поза службою.

Насамперед варто зауважити, що за останні два роки організація здійснення дисциплінарного провадження щодо прокурорів перебувала у зоні

турбулентності. І така ситуація, безумовно, пішла не на користь інституту дисциплінарної відповідальності прокурора. Отож, Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо першочергових заходів із реформи органів прокуратури» від 19 вересня 2019 року № 113-IX зупинив дію положень Закону України «Про прокуратуру», які визначали правовий статус і повноваження Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів, та достроково припинив повноваження голови і членів цієї комісії до 1 вересня 2021 року. Натомість, наказом Генерального прокурора від 9 січня 2020 року № 9 було створено кадрову комісію з розгляду дисциплінарних скарг про вчинення прокурором дисциплінарного проступку та здійснення дисциплінарного провадження щодо прокурорів (далі – кадрова комісія), яка донедавна працювала і формувала дисциплінарну практику щодо прокурорів. Але на сьогодні уже розпочав роботу відповідний орган, що здійснює дисциплінарне провадження, Положення про порядок роботи якого було прийнято Всеукраїнською конференцією прокурорів 28 серпня 2021 року.

Аналіз оприлюднених рішень кадрової комісії та відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, дає підстави стверджувати, що найпоширенішими порушеннями прокурорами правил професійної етики, що у подальшому можуть стати підставами для притягнення їх до дисциплінарної відповідальності, є: використання прокурором своїх службових повноважень або службового статусу та пов'язаних із цим можливостей на користь своїх приватних інтересів або приватних інтересів третіх осіб; вчинення прокурором дій, що містять ознаки корупційних правопорушень, інших кримінальних правопорушень або правопорушень, пов'язаних з корупцією; керування прокурором транспортним засобом у стані алкогольного чи наркотичного сп'яніння або відмова від проходження огляду з метою виявлення стану сп'яніння; подання в анкеті добросовісності прокурора недостовірних (у тому числі неповних) тверджень; порушення прокурором вимог, заборон або

обмежень, встановлених Законами України «Про запобігання корупції», «Про прокуратуру».

У зв'язку з цим важливим та необхідним є усвідомлення та розуміння прокурорами того, що правила професійної етики та поведінки прокурорів є для них основоположними та обов'язковими нормами. Етична компетентність прокурора є не менш важливою, аніж професійна компетентність, зважаючи на суспільну значущість його діяльності. А тому впровадження дієвих механізмів забезпечення та контролю за дотриманням норм прокурорської етики та доброчесності є надзвичайно актуальним напрямком розвитку органів прокуратури та посилення професійної відповідальності прокурора.

У ході розробки указаних механізмів основні зусилля слід спрямувати щонайменше у таких трьох напрямках.

По-перше, потребує оновлення Кодекс професійної етики та поведінки прокурорів, норми якого повинні відповідати сучасним реаліям життя, його динаміці. Важливо знайти розумний баланс між абстрактною та казуальною формою викладу норм Кодексу, щоб уникнути зловживань під час його застосування.

По-друге, потребує удосконалення дисциплінарна практика та приведення її у відповідність до європейських стандартів і кращих міжнародних зразків. Як зазначається у Стратегії розвитку прокуратури на 2021–2023 роки, удосконалення дисциплінарної процедури передбачає забезпечення прозорості й об'єктивності розгляду заяв про дисциплінарні проступки прокурорів, невідворотності та пропорційності відповідальності за них, послідовності й однаковості кваліфікації проступків, а також унеможливлення посягань за допомогою дисциплінарних проваджень на незалежність прокурора (п. 2.5.2.2.).

По-третє, слід забезпечити якісне вивчення прокурорами правил прокурорської етики з метою зміцнення морально-етичних орієнтирів, усвідомлення загальнолюдських та професійних цінностей, формування готовності прокурорів до вирішення етичних дилем під час здійснення

службових обов'язків та поза ними. Цей напрямок цілком спроможний реалізувати Тренінговий центр прокурорів України, на який, серед іншого, покладено завдання сприяти інституційному розвитку органів прокуратури та формуванню професійних, лідерських, комунікативних і морально-етичних якостей прокурора, а також підвищенню професійної компетентності та стандартів професійної етики прокурорів і державних службовців органів прокуратури на основі позитивного досвіду прокурорської діяльності й інноваційних форм навчання (п. 15 Статуту Тренінгового центру прокурорів України) [4].

Підсумовуючи, варто зазначити, що у ході реалізації пріоритетного напрямку реформування прокуратури «Етика, доброчесність прокурорів і дисциплінарна відповідальність» доцільно застосувати комплексний підхід, що дозволить відновити довіру суспільства до прокурора, сформувати його позитивний імідж, підвищити ефективність роботи органів прокуратури та їх авторитет у цілому.

Список використаних джерел:

1. Про Стратегію розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021-2023 роки : Указ Президента України від 11.06.2021 року №231/2021. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/231/2021#Text> (дата звернення 07.10.2022р.)

2. Стратегія розвитку прокуратури на 2021-2023 роки : затв. наказом Генерального прокурора 16 жовтня 2020 року № 489. URL : <https://www.gp.gov.ua/ua/posts/strategiya-rozvitku-prokuraturi-na-2021-2023-roki> (дата звернення 07.10.2022р.)

3. Кодекс професійної етики та поведінки прокурорів: затверджений Всеукраїнською конференцією прокурорів 27 квітня 2017 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0001900-17#Text> (дата звернення 07.10.2022р.)

4. Статут Тренінгового центру прокурорів України : затверджено Наказ Генерального прокурора 29 травня 2020 року № 243 <https://ptcu.gp.gov.ua/wp-content/uploads/2020/08/statut-treningovogo-czentru-prokuroriv-ukrayiny.pdf> (дата звернення 07.10.2022р.)

ПРОЦЕСУАЛЬНІ ПРАВОВІДНОСИНИ ПРОКУРОРА ІЗ СЛІДЧИМ СУДДЕЮ НА СТАДІЇ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Юрчишин В.М.

*професор кафедри міжнародної та кримінальної юстиції Чернівецького навчально-наукового юридичного інституту Національного університету «Одеська юридична академія»,
доктор юридичних наук, професор
(м. Чернівці, Україна)*

Савченко В.А.

*доцент кафедри кримінального процесу та криміналістики Івано-Франківського навчально-наукового юридичного інституту Національного університету «Одеська юридична академія», кандидат юридичних наук, доцент
(м. Івано-Франківськ, Україна)*

Законом України № 1401-VIII від 02.06.2016 року до Конституції України Верховною Радою України було внесено зміни в частині здійснення правосуддя, які переважно стосувалися змін у судовій гілці влади [1].

Водночас були змінені й функції прокуратури. Зокрема, функція нагляду за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, лізнання, досудове слідство була замінена на організацію та процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, вирішення відповідно до закону інших питань під час кримінального провадження, нагляд за негласними та іншими слідчими і розшуковими діями органів правопорядку.